

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (final draft).

Viite:

Impola, J. J. (2022). Olympiarahat keräilykohteina, osa 3: 1968 ja 1972.
Numismaatikko, 58(1), 25–31.

Jorma J. Impkola

Olympiarahat keräilykohteina. Osa 3: 1968 ja 1972

Vuoden 1968 talviolympialaiset järjestettiin 6. - 18. helmikuuta 1968 Ranskan Grenoblessa, eikä niiden johdosta lyöty juhlarahoja. Meksikon olympialaiset vuonna 1968 olivat viimeiset kesäolympialaiset, joiden rahanlyönti oli hyvin maltillista. Ainoa juhlarahatyyppeä oli 25 peson hopearaha vuodelta 1968, joka oli myöskin ainakin periaatteessa käyttöraha. Rahan arvo puolen suunnitteli Ricardo Luna Y Vasco ja tunnuspuolen Lorenzo Rafael, sen paino on 22,5 grammaa, halkaisija 38 mm ja paksuus 1,96 mm. Rahan metalliseos sisältää hopeaa 720 o/oo sekä kuparia 280 o/oo. Rahan syrjässä on kirjoitus INDEPENDENCIA Y LIBERTAD. Rahan kokonaislyöntimäärä on 27 182 000 kappaletta. Hopeaa siis käytettiin rahojen tekemisessä reilut 440 tonnia. Raha oli tarkoitettu käyttörahaksi, ja sen myyntihinta oli 25 Meksikon pesoa eli tuolloin noin 10 euroa.

Rahasta tunnetaan kolme eri varianttia eli KM 479.1, 479.2 ja 479.3. Seuraavassa kuvaesittelyt kyseisistä varianteista:

Kuva 1. Meksiko 25 pesos 1968 olympiaraha variantti KM 279.1 eli tunnuspuolella suorat olympiarenkaat lähellä toisiaan ja arvo puolella suora käärmeen kieli. Tämä variantti on kaikkein tavallisin. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Impkola SeAMK.

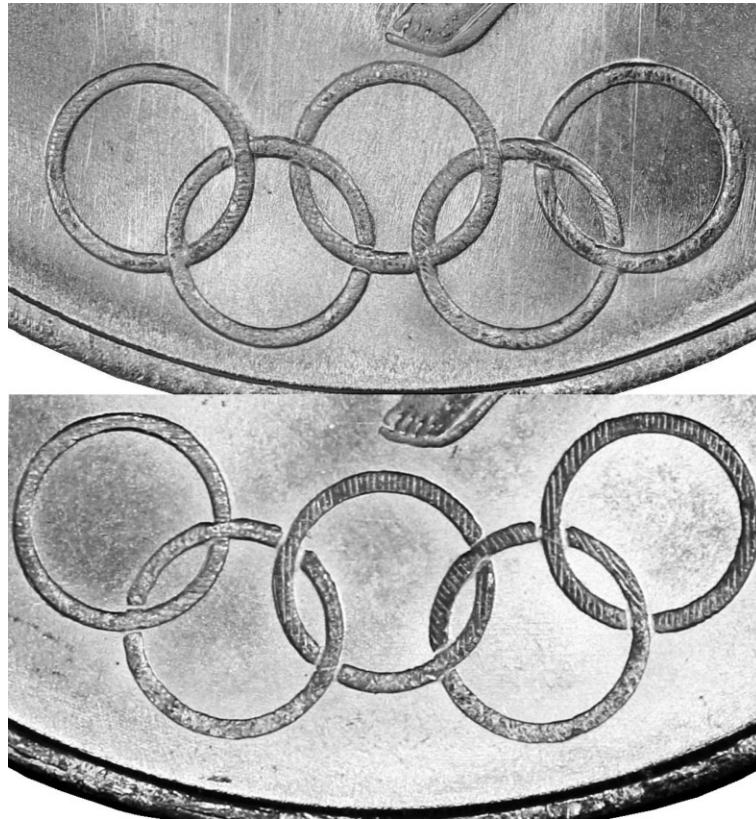

Kuva 2. Meksiko 25 pesos 1968 olympiaraha variantti KM 279.2 eli tunnuspuolella kaarevat olympiarenkaat (keskimmäinen rengas alhaalla) etäällä toisistaan ja arvopuolella suora käärmeen kieli. Tämä variantti on harvinaisempi. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Impola SeAMK.

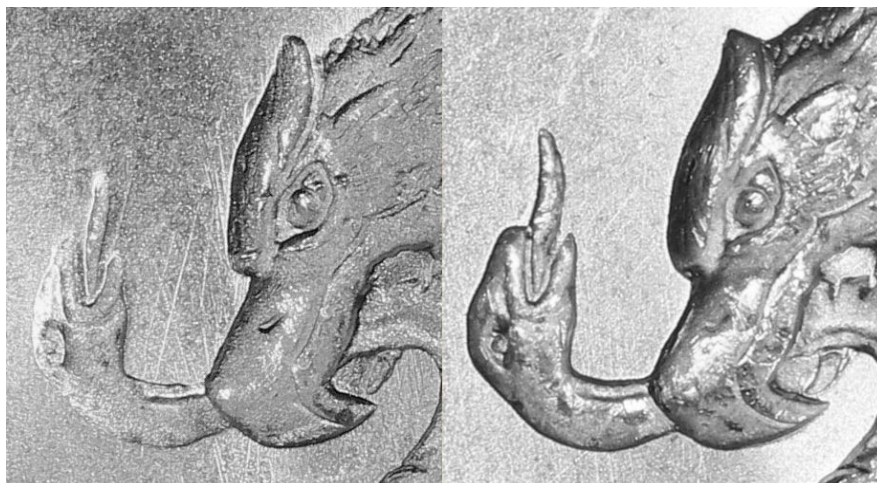

Kuva 3. Meksiko 25 pesos 1968 olympiaraha variantti KM 279.3 eli tunnuspuolella kaarevat olympiarenkaat (keskimmäinen rengas alhaalla) etäällä toisistaan ja arvopuolella vasemmalle kaartunut käärmeen kieli. Tämä variantti on varsin harvinainen. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Impola SeAMK.

Tunnuspuolesta on siis kaksi eri olympiarengasvarianttia, jossa harvinaisempi on sekä leveämpi, renkaiden väli on suurempi ja keskimmäinen rengas on reunimmaisista renkaita alempana.

Kuva 4. Tunnuspuolen olympiarenkaiden vertailua. Ylinnä tavallinen suora ja lyhyempi versio, alinna harvinaisempi pitkä ja kaareva versio. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Impola SeAMK.

Kuva 5. Arvopuolen käärmeen kielien vertailua. Vasemmalla tavallinen suora ja lyhyempi versio, oikealla harvinaisempi pitkä ja vasemmalle kaareva versio. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Impola SeAMK.

Kuten jo mainittu, on variantti KM 279.1 kaikkein yleisin, ja sen arvo on jokseenkin metallin arvo eli reilut 10 €. Variantit KM 279.2 ja 279.3 ovat huomattavasti harvinaisempia ja niiden arvo on noin 20 – 30 euroa.

Vuoden 1972 talviolympialaiset järjestettiin 3. - 13. helmikuuta 1972 Japanissa, Sapporossa. Kisojen kunniaksi lyötiin 100 yenin juhlaraha. Rahan paino on 12 grammaa ja sen halkaisija on 30 mm. Rahan metalliseos sisältää 750 o/oo kuparia ja 250 o/oo nikkeliä. Rahan syrjä on rihlattu. Rahaa on lyöty 30 000 000 kappaletta.

Kuva 6. Japanin 100 yenan olympiaraha vuodelta Shōwa 47 (1972). Rahoja lyötiin 30 000 000 kappaletta ja sen arvo on noin 2 - 3 €. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Imppola SeAMK.

Kuten jo painosmäärästään käy ilmi, on tämäkin raha edellä esitellyn Meksikon 25 peson hopearahan lailla käyttörahaksi tarkoitettu. Toki vuonna 1972 lyötiin Japanissa myös 100 yenin käyttörahojakin – varten 468 950 000 kappaletta. Molemmat 100 yenin rahat ovat mukana Japanin vuoden 1972 virallisessa vuosilajitelmassa.

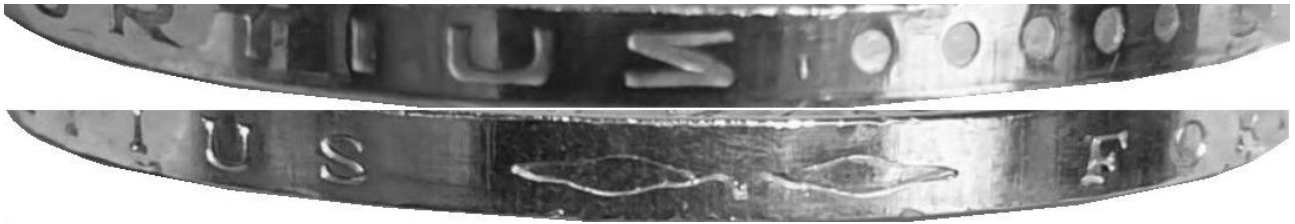
Kuva 7. Japanin vuosilajitelma vuodelta 1972, mukana myös 100 yenin olympiaraha. Sarjaa on tehty 300 000 kappaletta ja sen arvo on noin 20 €. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Impola SeAMK.

Vuoden 1972 kesäolympialaiset järjestettiin 26. elokuuta – 11. syyskuuta 1972 Saksassa, Münchenissa. Nämä kisat jäivät historiaan niiden aikana Israelin olympiajoukkuetta vastaan tehdystä terrori-iskusta ja numismaattisesti poikkeuksellisen runsaasta juhlarahojen liikkeellelaskusta.

Saksassa laskettiin liikkeelle olympialaisten kunniaksi peräti 6 erilaista 10 DM hopearahaa, joista kaikista tehtiin sekä normaaliversio että kiiltolyöntiversio (PROOF). Jokaista rahaa lyötiin neljässä eri rahapajassa, ja ne on merkitty rahojen arvopuolille kirjaimin D (München), F (Stuttgart), G (Karlsruhe) ja J (Hampuri). Rahojen paino on 15,5 grammaa, halkaisija 32,5 mm ja paksuus 2,55 mm. Rahojen metalliseos sisältää hopeaa 625 o/oo sekä kuparia 325 o/oo. Rahojen syrjässä on kaksi erilaista reunakirjoitustyyppiä:

CITIUS ALTIUS FORTIUS (Sarjat I ja V)

CITIUS <v> ALTIUS <v> FORTIUS <v> (Sarjat II, III, IV ja VI sekä virheenä Sarjassa V)

Kuva 8. 10 DM Olympiarahojen reunakirjoitustyypit. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Imppola SeAMK.

Rahojen liikkeellelaskuhinnat olivat normaalilyöntien osalta 10 DM eli nimellisarvo (rahat kulkivatkin rahaliikenteessä käyttörahoina) ja kiiltolyöntisten PROOF-rahojen (Polierte Platte) osalta 15 DM. Rahoja on markkinoitu mitä erilaisimmissa pakkauksissa, ja kiiltolyöntirahat olivat yleisimmin saatavilla umpinaisissa PVC-muovipakkauksissa, joka ei rahan pitkäaikaisen säilytyksen kannalta ollut kaikkein paras toteutustapa.

Alun perin suunnitelmissa oli tehdä olympiarahoista vain viisi erilaista sarjaa. Sarjoja tehtiinkin lopulta kuusi erilaista sarjaa viiden suunnitellun sijasta, koska DDR:ssä hermostuttiin ensimmäisessä sarjassa olleesta ”IN DEUTSCHLAND” -tekstistä rahan tunnuspuolella. DDR:n mielestä kyseessä oli Länsi-Saksan provokaatio, kun he käyttivät yksipuolisesti Saksan nimeä. Näin ollen sarjaa I tehtiin vain puolet suunnitellusta määrästä ja tämä diplomaattinen virhe korjattiin muuten samanlaisella sarjalla V, jossa arvopuolen teksti oli muutettu muotoon ”IN MÜNCHEN” (Kuva 13).

Bundesbank ja jotkut luettelot itse asiassa laskevat aiheita olevan vain viisi ja että alkuperäisestä, vain normaalilyönnin osalta puoleen supistetun painosmäärän sarjasta I on tehty alkuperäisen lisäksi korjattu lisäpainos IN MÜNCHEN, jota sitäkin tehtiin normaalilyöntinä vain puoleen supistettu painosmäärä. PROOF-versioita (Polierte Platte) lyötiin ensimmäisestä versiosta 125 000 kpl ja toisesta versiosta 150 000 kpl.

Kuva 9. Olympiarahasarja I: Spiraali IN DETSCHLAND normaalilyönti ja Politierte Platte -lyönti. Rahan suunnitteli Greta Lippl-Heinsen ja se laskettiin liikkeelle 26. tammikuuta 1971. Näissä rahoissa on reunakirjoitustyyppi CITIUS •••• ALTIUS •••• FORTIUS ••••. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Impola SeAMK.

Rahojen lyöntimäärät ovat seuraavat:

Rahapaja	Normaalilyönti	Kiiltolyönti
D (München)	2.375.000	125.000
F (Stuttgart)	2.375.000	125.000
G (Karlsruhe)	2.375.000	125.000
J (Hampuri)	2.375.000	125.000

Kuva 10. Olympiarahasarja II: Liittyneet kädet (Verschlungene Arme) normaalilyönti ja Polierte Platte -lyönti. Rahan suunnitteli Reinhart Heinsdorff ja se laskettiin liikkeelle 29. heinäkuuta 1971. Näissä rahoissa on reunakirjoitustyyppi CITIUS ◊◊◊◊ ALTIUS ◊◊◊◊ FORTIUS ◊◊◊◊. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Impola SeAMK.

Rahojen lyöntimäärät ovat seuraavat:

Rahapaja	Normaalilyönti	Kiiltolyönti
D (München)	4.875.000	125.000
F (Stuttgart)	4.875.000	125.000
G (Karlsruhe)	4.875.000	125.000
J (Hampuri)	4.875.000	125.000

Kuva 11. Olympiarahasarja III: Urheilijat (Sportler) normaalilyönti ja Polierte Platte -lyönti. Rahan suunnitteli Siegmund Schütz ja se laskettiin liikkeelle 8. joulukuuta 1971. Näissä rahoissa on reunakirjoitustyyppi CITIUS \diamond_v ALTIUS \diamond_v FORTIUS \diamond_v . Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Impola SeAMK.

Rahojen lyöntimäärät ovat seuraavat:

Rahapaja	Normaalilyönti	Kiiltolyönti
D (München)	4.850.000	150.000
F (Stuttgart)	4.850.000	150.000
G (Karlsruhe)	4.850.000	150.000
J (Hampuri)	4.850.000	150.000

Kuva 12. Olympiarahasarja IV: Stadion (Sportstätten) normaalilyönti ja Polierte Platte -lyönti. Rahan suunnitteli Doris Waschk-Balz ja se laskettiin liikkeelle 9. toukokuuta 1972. Näissä rahoissa on reunakirjoitustyyppi CITIUS <v> ALTIUS <v> FORTIUS <v>. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Impkola SeAMK.

Rahojen lyöntimäärät ovat seuraavat:

Rahapaja	Normaalilyönti	Kiiltolyönti
D (München)	4.850.000	150.000
F (Stuttgart)	4.850.000	150.000
G (Karlsruhe)	4.850.000	150.000
J (Hampuri)	4.850.000	150.000

Kuva 13. Olympiarahasarja V: Spiraali IN MÜNCHEN normaalilyönti ja Polierte Platte -lyönti. Rahan suunnitteli Greta Lippl-Heinsen ja se laskettiin liikkeelle 5. heinäkuuta 1972. Näissä rahoissa on reunakirjoitustyyppi CITIUS •••• ALTIUS •••• FORTIUS ••••. Tätä rahatyyppiä pidetään myös tyyppi I korjattuna lisäpainoksena. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Impkola SeAMK.

Rahojen lyöntimäärät ovat seuraavat:

Rahapaja	Normaalilyönti	Kiiltolyönti
D (München)	Reunassa •••• lyöty 2.350.000 Reunassa <v> tunnetaan 2 kpl	150.000
F (Stuttgart)	Reunassa •••• lyöty 2.350.000 Reunassa <v> tuntematon	150.000
G (Karlsruhe)	Reunassa •••• lyöty 2.350.000 Reunassa <v> tunnetaan 3 kpl	150.000
J (Hampuri)	Reunassa •••• lyöty 2.350.000 Reunassa <v> tunnetaan 600 kpl	150.000

Sarjan V rahoista tunnetaan myös ilmeisesti erehdyksessä valmistettuja rahoja, joiden reunakirjoitustyyppi on CITIUS <v> ALTIUS <v> FORTIUS <v>. Ilmeisesti aiempien sarjojen II, III ja IV valmistuksessa käytettyjä aihioita reunakirjoituksineen pääsi tuotantoon valmistettaessa sarjan V rahoja, joissa olisi pitänyt olla reunakirjoitustyyppi CITIUS •••• ALTIUS •••• FORTIUS ••••. Oliko kyseessä puhdas vahinko, vain tuottamuksellinen virhe – ken tietää. Kuten jo tunnetuista määristä on pääteltävissä, on kyse hyvin harvinaisista varianteista, joiden keräilyhinnat on arvoitu seuraavasti: rahapajat D, F ja G kunnosta riippuen 500 – 2 500 USD (virheraha D kunnossa *Vorzüglich - Stempelglanz* myytiin vuonna 2018 noin 1 500 € hintaan ja virheraha G hyvässä kunnossa myytiin vuonna 2020 noin 13 000 € hintaan) sekä rahapaja J 200 – 800 USD (virheraha J huippukunnossa myytiin vuonna 2020 noin 900 € hintaan). Näihin arvioihin pitää suhtautua vain suuntaa-antavasti.

Kuva 14. Olympiarahasarja VI: Olympiatuli (Olympisches Feuer) normaalilyönti ja Polierte Platte -lyönti. Rahan suunnitteli Siegmund Schütz ja se laskettiin liikkeelle 22. elokuuta 1972. Näissä

rahoissa on reunakirjoitustyyppi CITIUS <v> ALTIUS <v> FORTIUS <v>. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Imppola SeAMK.

Rahojen lyöntimäärät ovat seuraavat:

Rahapaja	Normaalilyönti	Kiiltolyönti
D (München)	4.850.000	150.000
F (Stuttgart)	4.850.000	150.000
G (Karlsruhe)	4.850.000	150.000
J (Hampuri)	4.850.000	150.000

Münchenin olympiarahoista tunnetaan myös kaksi arvopuolen koelyöntiä vuodelta 1969. Koerahojen arvopuolet ovat Sarjan I rahojen suunnittelijana toimineen Greta Lippl-Heinsenin suunnittelemia, ja lyödyissä koekappaleissa on sileä tunnuspuoli.

Kuva 15. Münchenin olympiarahojen arvopuolten koelyönnit vuodelta 1969 sekä verrokkirahana oikealla vuoden 1972 (1971) Sarjan I rahapajan D (München) arvopuoli, joka on hyvin koelyöntien kaltainen, mutta ilman vuosilukua, joka on rahan tunnuspuolella. Kuvalähde (koerahat): Fritz Rudolf Künker GmbH & Co. KG, Osnabrück ja Lübke & Wiedemann KG, Leonberg. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Imppola SeAMK.

Münchenin olympialaisten juhlarahojen keräily on varsin helppoa ja edullista, koska rahat ovat tänä päivänä niiden suurten painosmäärien takia lähinnä niissä olevan hopean hintaisia, eli noin 7

euroa kappale. Näin ollen kaikkien 6 sarjan, 4 rahapajan ja 2 tyypin (normaali ja PROOF) eli 48 rahan kerääminen maksaa halvimmillaan reilut 300 €. Sarjan V (IN MÜNCHEN) kolmen tunnetun reunavariantin kerääminen onkin sitten ihan eri juttu, puhumattakaan ilmeisesti uniikeista vuoden 1969 arvopuolen koelyönneistä.

Kaiken kaikkiaan Münchenin olympiarahoja lyötiin yhteensä 100 miljoonaa kappaletta jolloin puhdasta hopeaa tarvittiin 969 tonnia. Hopean käyttö siis noin tuplaantui Meksikon olympiarahan valmistukseen verrattuna ja miltei tuplaantui Tokion 1964 olympiarahojen valmistuksen 510 tonnin hopean käyttöön verrattuna. Mutta tämä oli vasta alkua, lisää juttusarjan seuraavassa osassa...